

PROFESJONSOPPGAVE

Den profesjonelle førskolelærer

Utarbeidet av:

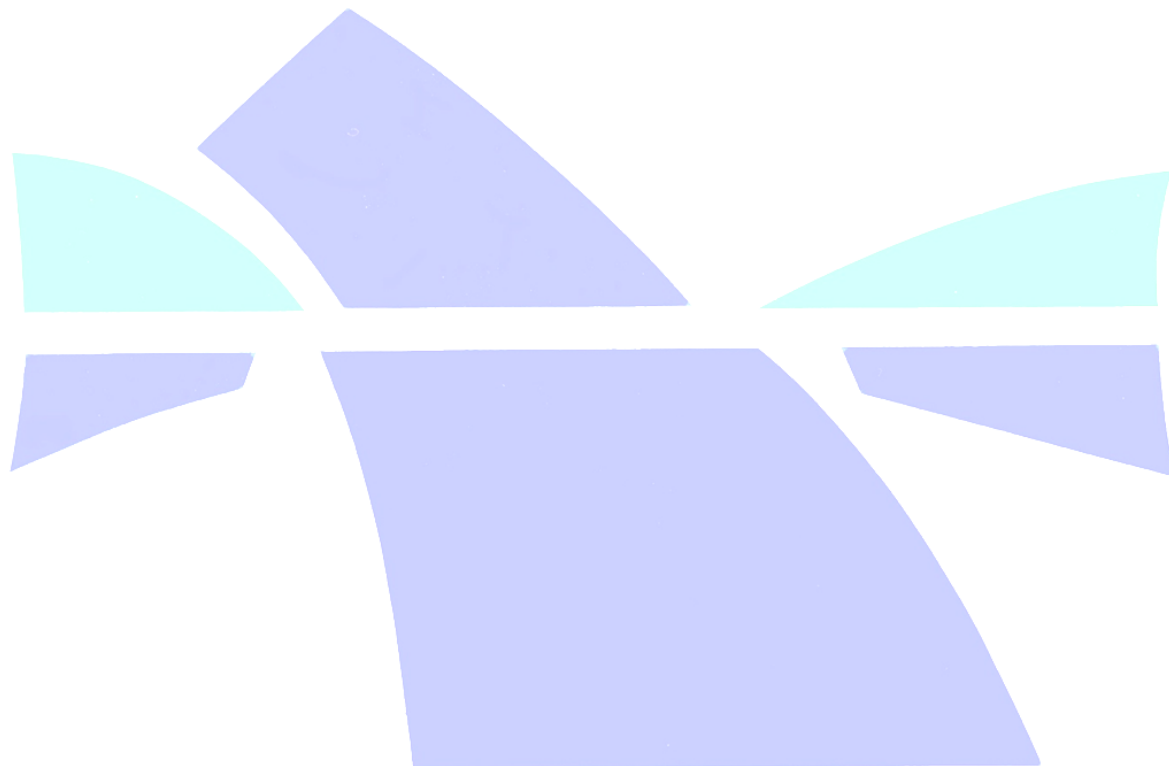
Karine Lund Lilleggard

Studium:

Førskolelærerutdanning, heltid, kull 2010, Nesna

Innlevert:

Høst 21. November 2012

Forord

Jeg vil rette en stor takk til de som har hjulpet meg med denne oppgaven på ulike måter. Jeg vil takke min veileder Anita Berg-Olsen for støtte og gode tilbakemeldinger på veiledning gjennom arbeidet. Jeg vil også takke mine medstudenter som har vært til god hjelp og støtte, og som har holdt ut med mine mange spørsmål og refleksjoner. Ellers vil jeg takke informantene mine som har tatt godt i mot meg i barnehagene og vært tilgjengelig gjennom hele arbeidet med oppgaven, selv i en hektisk barnehagehverdag.

Tusen takk!

1.0 Innledning	3
1.1 Presentasjon og begrunnelse av tema og problemstilling	3
1.2 Avgrensing og presisering av problemstilling	4
2.0 Lovverk, teori og forskning tilknyttet overgangen fra barnehage til skole	4
2.1 Lovverk	4
2.1.1 Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver	4
2.2 Sentralt planverk	5
2.2.1 Rammeplanen og kunnskapsløftet – likheter og ulikheter i forhold til tema	5
2.3 Forskning om temaet (skolens forventninger til barnets kompetanse)	6
2.4 Overgang fra barnehage til skole	6
2.5 Trygghet og læring i forhold til overgangen	7
2.6 Hva trenger barnet i overgangen fra barnehage til skole?	9
3.0 Metode	10
3.1 Kvantitativ og kvalitativ metode	10
3.3 Valg av metode	11
3.3 Presentasjon av informanter	11
3.4 Datainnsamling	12
3.4.1 Analysearbeid	12
4.0 Analyse, tolkning og drøfting av funn	13
4.1 Ansvar og samarbeid	13
4.2 Forberedelse på overgangen	14
4.2.1 Sosiale ferdigheter	15
4.2.2 Språklige ferdigheter	17
4.3 Trygghet	19
5.0 Avslutning og konklusjon	20
Litteraturliste	
Vedlegg 1: Informasjon til barnehagen	
Vedlegg 2: Intervjuguide og observasjonsguide	

1.0 Innledning

Som siste års student på førskolelærerutdanningen skal jeg skrive en profesjonsoppgave som er en del av den avsluttende eksamen i pedagogikk. Jeg skal i forbindelse med profesjonsoppgaven finne tema og problemstilling med hovedtema *den profesjonelle førskolelæreren*. Jeg har selv valgt undertema, om ble *overgang fra barnehage til skole*.

Hva er en overgang?

Dunlop, 2002; Pianta & Kraft-Sayre, 2003 (sitert av Berge & Alvestad, 2007, s.187) beskriver overganger slik:

”En prosess av endringer som barnet og familien erfarer når de beveger seg fra en setting til en annen, for eksempel når barnet starter i barnehagen, eller når barnet går over fra barnehagen til skolen.”

Gradvis opplever barn forskjellige miljøer. En overgang eller en endring i livssituasjon kan innebære mulighet for vekst, men kan samtidig være en sårbar fase med muligheter i seg for både stagnasjon og feilutvikling. En rekke forhold vil være avgjørende for hvordan barn reagerer på slike overganger: Hvilke følelser omgir dem, hvem er involvert, og hvordan foregår det hele? Barna må forberedes godt på overgangen. Overgangsperioden er fra de første forberedelsene på overgangen starter, til barnet har funnet seg til rette i det nye miljøet.

I følge Lillemyr (2011) kan det uten tvil argumenteres for at overgangen mellom barnehage og skole er blitt mye viktigere enn før – dette fordi barna nå er yngre når de begynner i skolen, og fordi det nå er mer fokus mot et bredere syn på læring enn tidligere. Det kreves et sterkt og nært samarbeid mellom barnehage og skole for å kunne sikre sammenheng og kontinuitet som gjør overgangen god for barna.

1.1 Presentasjon av tema og problemstilling

Forskningsresultater fra USA sier at hvordan selve overgangen fra barnehage til skole blir gjennomført, har betydning for barnets videre skolegang. Slike overganger som dette betegnes som sårbare faser som legger føringer for barnets selvbilde og mestring videre. (Berge, Alvestad, 2007). Når forskning viser til at barn ofte kan være sårbare i overgangen til skole, synes jeg det er viktig at barnehagen fokuserer på å forberede barnet godt. Jeg har valgt temaet fordi det er en veldig viktig del av barnehagens arbeid. Barnet trenger god forberedelse til det skal begynne på skolen og det at barnet føler at det er en sammenheng mellom

barnehage og skole kan bidra til å gi barna en trygghetsfølelse.

På bakgrunn av at barnet trenger å forberede seg til overgangen til skole har jeg kommet fram til problemstillingen *”Hvordan oppfatter førskolelærere sitt ansvar i overgangen fra barnehage til skole? Hvordan legges det til rette for å forberede barna på overgangen?”*

1.2 Avgrensning og presisering av problemstilling

Jeg vil undersøke hvordan førskolelærere i barnehagen legger til rette for å forberede barna på overgangen. Hvordan og hva gjøres for at barna skal få en god skolestart? Jeg vil også finne ut hvordan førskolelærere oppfatter sitt ansvar i overgangen fra barnehage til skole. "Ansvar" kan hovedsakelig relateres til bestemmelser i regelverket. Jeg har begrenset oppgaven til å omhandle det som skjer i barnehagen. Grunnen til dette er først og fremst fordi jeg så det slik at undersøkelsene i barnehagen ville ta en del tid, og derfor måtte jeg tenke på hva jeg kom til å få tid til i forhold til den tiden vi hadde til rådighet. Jeg har også et begrenset antall sider for oppgaven og derfor ville det bli for lite tid og plass til undersøkelse i skolen også.

2.0 Lovverk, teori og forskning tilknyttet overgangen fra barnehage til skole

Jeg vil i denne delen av oppgaven anvende relevant teori, forskning og lovverk som jeg mener er viktig for å belyse problemstillingen min.

2.1 Lovverk

All aktivitet i barnehagen reguleres i utgangspunktet i Lov om barnehager. Loven inneholder imidlertid ikke spesielt detaljerte beskrivelser av hvordan disse aktivitetene skal utøves. Disse beskrivelsene finner en til en viss grad i forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, men enda mer utfyllende beskrevet i rammeplanen.

2.1.1 Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver

Forskriftens kapittel 5.1 sier at

Barnehagen skal, i samarbeid med skolen, legge til rette for barns overgang fra barnehage til første klasse og eventuelt skolefritidsordning. Dette skal skje i nært samarbeid med barnets hjem. Planer for barns overgang fra barnehage til skole må være nedfelt i barnehagens årsplan.

Videre sier forskriften at barnehage og skole bør gi hverandre gjensidig informasjon om sine respektive virksomheter. Barnehagen og skolen har et felles ansvar for at barn kan møte ulikhetene med nysgjerrighet og tillit til egne forutsetninger. De må sammen legge til rette for at hvert barn får ta avskjed med barnehagen på en god måte, glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehage og skole.

Barnehagen kan gi informasjon om enkeltbarn til skolen, men foreldrene skal da samtykke i dette. Samarbeidet må både fokusere på hva barn kan og hva det mestrer. Samarbeidet må også omfatte de tilfeller der enkelte barn kan trenge særskilt støtte. Dersom det er behov for omfattende tilrettelegging, må samarbeidet iverksettes i god tid før barnet skal begynne på skolen. Det er ikke alltid at alle barn i en barnehage begynner på samme skole, og da må den enkelte kommunen finne hensiktsmessige løsninger på hvordan barnehage og skole konkret skal samarbeide.

Som en ser er det bare første avsnitt i forskriftens bestemmelser om overgangen til skole som er en ”skal-bestemmelse”. Øvrige momenter er noe barnehagen bør gjøre. (Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, 2006)

2.2 Sentralt planverk

Barnehagen og skolen har oppgaver og ansvar. De får sitt mandat blant annet gjennom ulike planer som kunnskapsløftet for skolen, som er læreplan for grunnskolen og ungdomsskolen (heretter benevnt som kunnskapsløftet) og rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (heretter benevnt som rammeplanen) for barnehagen. Disse planene skal barnehagen og skolen følge, og de er viktige for den pedagogiske praksisen som utøves. I underkapittelet til dette kapittelet vil jeg skrive litt om kunnskapsløftet og rammeplanen, og hvilke likheter og ulikheter det er mellom skole og barnehage i forhold til temaet.

2.2.1 Rammeplanen og kunnskapsløftet – likheter og ulikheter i forhold til tema

I følge veilederen ”Fra eldst til yngst”(2008) som kunnskapsdepartementet har utarbeidet, har barnehage og skole ulike læringskulturer og mandat, selv om begge legger vekt på likeverd, omsorg og opplæring. Barnehagen er de siste tiår formet av en skoleforberedende tradisjon, fordi man vil at barna skal ha gode forutsetninger for å lykkes i skoleløpet. Læringen i skolen er i stor grad kompetansestyrt, noe barnehagen ikke er. Det blir derfor ulikt utgangspunkt for det pedagogiske arbeidet. Både rammeplanen (2011) og kunnskapsløftet (Kunnskapsdepartementet, 2006) slår fast at det skal legges vekt på at barn skal oppleve

mestring, motivasjon og medvirkning i hverdagen gjennom å stimulere lærelyst, nysgjerrighet og utvikling av etisk, sosial og kulturell kompetanse hos barn.

Rammeplanen og skolens læreplaner beskriver som sagt ulike mandat for barnehage og skole, men fagområdene i rammeplanen tilsvarer stort sett fagene som møter barna i skolen. Gode opplevelser, erfaringer og læringen innenfor de sju fagområdene i barnehagen skal motivere barna til videre læring i livet. Både rammeplanen og skolens læreplaner legger stor vekt på språklig, kulturell og sosial kompetanse. Rammeplanen og skolens læreplaner ser på barnet som aktør i egen læring og planene preges av et helhetlig læringssyn. Både rammeplanen (2011) og kunnskapsløftets prinsipper for opplæring sier at barnehage og skolen skal samarbeide til barnets beste, og dette samarbeidet skal sørge for at barn opplever trygghet, mestring og glede i overgangen fra barnehage til skole. Det må legges til rette for at barn kan ta avskjed med barnehagen på en god måte og at barnet opplever at det er en sammenheng mellom barnehage og skole.

I rammeplanen (2011) beskrives det ikke hvilke kunnskaper og ferdigheter barn skal ha når de forlater barnehagen og begynner på skolen, men i læreplanen for fag i kunnskapsløftet er det kompetansemål som sier noe om hva et barn skal kunne etter hvert endt trinn på skolen.

2.3 Forskning om temaet (skolens forventninger til barnets kompetanse)

Haukland (2010) har skrevet en masteroppgave om hva lærerne og førskolelærere forventer at et barn skal ha av kompetanse når det begynner på skolen. Jeg vil her ta med hva hun har funnet ut om lærernes forventninger: lærere i skolen mener at barn skal være trygge, ha sosiale ferdigheter og kunnskaper som gir utgangspunkt for begynneropplæring i norsk og matematikk når de begynner på skolen. Sosiale ferdigheter som tilpasning, selvstendighet, selvkontroll og samarbeidsevner blir verdsatt hos lærerne.

2.4 Overgang fra barnehage til skole

Forskningen sier at særlig overgangen fra barnehage til skole kan være en utfordring for barnet. Hovedproblemet det pekes på er mangelen på kontinuitet mellom barnehage og skole. Nytt fysisk og sosialt miljø, nye og få voksne å forholde seg til, nye atferdskrav og mye mer komplekse omgivelser kan gjøre det vanskelig for mange barn å orientere seg (NOU 2010:8). I veilederen "Fra eldst til yngst" (2008) refereres det til et kritisk spørsmål internasjonal og nasjonal barnehageforskning reiser. Dette spørsmålet dreier seg om at

barnehagepedagogikken er i ferd med å rette fokuset på å gjøre barna skoleklare, og at dette kan føre til at man i barnehagen retter oppmerksomheten mot å forberede barna på bare lesing og skriving. Det å skape gode og sammenhengende læringsløp handler ikke om å drive med kun skoleforberedende innhold som har mest fokus på kunnskapsmål og ferdighetsmål. Veilederen "Fra eldst til yngst" (2008) sier også at forskning og erfaring viser at de som under forberedelsene til skolestarten får et klart bilde av hvordan skolen er og hva som skjer der, ser ut til å være mer følelsesmessig sikre og møter utfordringen med større trygghet når de begynner.

I følge Broström og Schytte (2005) blir barn skoleklare gjennom forberedelse som skjer i naturlige sammenhenger og over en lang periode, altså gjennom målrettede, meningsfulle og utfordrende aktiviteter sammen med førskolelærere og i samvær med venner.

2.5 Trygghet og læring i forhold til overgangen

Trygghet er avgjørende for barns trivsel, utvikling og læring. Derfor er det viktig at de ansatte i barnehagen er bevisste på å legge til rette for en pedagogikk som skaper trygge rammer og trygge måter å være sammen på til daglig. At barnet har en tydelig opplevelse av at dette stedet er et trygt sted å være og at de voksne rundt hører på barnet, er en god betingelse for trygghet. Uten trygghet trives ikke barnet og det blir ingen glede. (Andersen, Gundelach, Rasmussen, 2009)

Rammeplanen (2011) sier at barnehagen skal gi barna utfordringer som møter deres individuelle behov og forutsetning. Dette vil si at barnehagens ansatte gradvis skal stille høyere krav til barnas kompetanse for å kunne møte barnas behov for å videreutvikle sin kunnskap og kompetanse. Csikszentmihalyis (1985) teori sier noe om hvordan man tilegner seg ny kunnskap, eller videreutvikler kunnskap. Han mener at det må være en balanse mellom individets handlingsmuligheter (utfordringer) og den handlingsdyktighet individet har (kompetanse). Med dette menes at det man ønsker at barna skal gjøre ikke skal være for vanskelig eller for lett på grunn av at dette kan føre til at barna mister motivasjonen. Det gir ikke trygghet for barnet om det blir presset utenfor komfortsonen, noe som kan føre til angst eller kjedsomhet. Man skal ikke gi barna utfordringer som er for vanskelig, da de kan miste motivasjonen for videre læring og de kan føle utrygghet fordi de blir satt i en situasjon de ikke føler seg bekvem med. Mestringsfølelse for barna er viktig, for å skape trygghet, og mestringsfølelse og trygghet er med på å utvikle barnas kompetanse (Lillemyr, 2011).

I barnehagen legges det vekt på å utvikle basiskompetanse hos barna. Rammeplanen (2011) beskriver hva basiskompetanse kan omfatte, og det er kunnskaper, ferdigheter og holdninger på tre områder: sosial kompetanse, språk og evnen til å kommunisere i vid forstand og selvutvikling av identiteten (Lillemyr, 2011). Skolens ansvar er å videreføre det arbeidet som barnehagen har gjort. Ved at dette følges opp kan barnets følelse av kompetanse videreutvikles i forhold til de nye utfordringene som skolen gir barnet. For å kunne utvikle seg til et trygt og selvstendig menneske er det viktig at man tar seg av det enkelte barnet og barnets behov også i skolen. Barnet trenger støtte. Ved at barnet får støtte på at det hører til, at det kan og vet mye og at det greier å mestre mye vil fremme læringen og trygghet hos barnet (Fagerli, Lillemyr, Søbstad, 2000). Ved at skolen fører videre det barnet har med seg av kompetanse fra barnehagen i skolen, vil barnet føle seg trygg og ha motivasjon for videre læring fordi det opplever at det er en sammenheng mellom barnehagen og skole. For at skolen skal klare dette, er samarbeidet med barnehagen viktig.

Følelsen av å være kompetent og at en vet hva en er god til, gir trygghet for at en er verdt noe og har noe å bidra med, og det må være fokus på å støtte barnet slik at det føler seg kompetent og at det får følelsen av å være verdifull. Det er i alderen rundt skolestart at barn blir klar over hva de kan og hva de ikke kan, og hva som er viktig å kunne. Ved at barnet vet at det er flink til noe og har noe å bidra med, kan barnet fremstå som et barn med god selvoppfatning, og dette er viktig for en som skal begynne på skolen (Lillemyr, 2011). Det er viktig at både lærere og førskolelærere fokuserer på det som er positivt, fokuserer på det som barnet kan, slik at det får følelsen av å være kompetent, som igjen kan få barnet til å føle trygghet ved skolestart (Lillemyr, 2011).

Maslows behovspyramide, der menneskelige behov beskrives som fysiske behov, behov for stimulering, behov for trygghet (sikkerhet), behov for sosial tilhørighet og behov for anerkjennelse og selvrealisering, sier noe om trygghet som forutsetning for å tørre å gå inn i sosiale sammenhenger. Føler barnet trygghet, og det føler seg anerkjent og godt likt, vil det ha lettere for å gå inn i sosiale sammenhenger der det skjer læring. Maslow har funnet ut at om noen grunnleggende behov er dekket, blir behovene i forhold til sosialt felleskap mer fremtredende. Han mener at mennesket går oppover i pyramiden og søker kontakt, trygghet og anerkjennelse. (Gotvassli, 2004). I forhold til dette med og lettere klare å gå inn i det sosiale fellesskapet, sier rammeplanen (2011) at har man sosial kompetanse, vil man kunne samhandle med andre på en positiv måte og man vil kunne opprettholde vennskap. I følge Lillemyr (2011) har barn som begynner på skolen stort behov for å føle at de har venner. I

følge norsk forskning er det funnet at barnehage, skole og foreldre ser ut til å prioritere barnas sosiale kompetanse høyere enn deres utvikling, evner og kunnskap (Lillemyr, 2011). Grunnen til dette er at vennskap og sosiale relasjoner har stor betydning for barna selv.

Lev Vygotsky legger vekt på at læring skjer ved bruk av språk og i sosiale sammenhenger (Lillemyr, 2011). I følge Larsen (2006) er det viktig at skolen og barnehagen fokuserer på språkutvikling fordi det har vist seg å være en nær sammenheng mellom språkmestring og sosial mestring i førskolealder.

2.6 Hva trenger barnet i overgangen fra barnehage til skole?

I følge Broström og Schytte (2005) har førskolelærere og lærere for liten kunnskap om hverandres institusjoner, og dette kan føre til at barna mangler kunnskap og ferdigheter ved skolestart som forventes av lærerne på skolen. De sier også at noen barn har et syn på skolen som handler om at man skal sitte stille og være stille hele dagen. Det at noen barn har dette synet på hva som venter dem i skolen kan føre til utrygghet og nervøsitet.

Broström og Schytte (2005) har laget en liste over hvilke kunnskaper og ferdigheter barnet trenger å ha til skolestart. Noen av disse er å ha tro på sine egne evner, kunne forholde seg til regler i spill og lek, kunne si sin mening og be om hjelp, ta i mot beskjeder, kunne lytte og være oppmerksom på andre, snakke forståelig og kunne eget navn og adresse. De bør også klare å konsentrere seg.

I følge rammeplanen (2011) er språket viktig for å kunne nærme seg andre mennesker. Barnehagen skal bidra til at barna lærer å løse konflikter og å skape gode relasjoner med andre, og da er språklig kompetanse viktig. Å kunne skape gode relasjoner med andre er viktig for barnet ved skolestart, barnet har behov for å føle en trygghet for det som skal skje på skolen og føle at det har venner (Lillemyr, 2004).

Videre sier Broström og Schytte (2005) at i overgangen trenger barna støtte fra de voksne og de trenger å se at det er noen elementer i det nye miljøet som er gjenkjennbare fra barnehagen. I følge Lillemyr (2011) må barna få støtte av pedagoger og foreldre fordi de har et stort behov for å mestre utfordringer i overgangen til skole. Dette er ikke minst fordi det er så store forventninger til det å mestre skolestarten i vårt samfunn. Det at det enkelte barnet får støtte og ser at det er noe som er gjenkjennbart fra barnehagen i skolen, kan skape sikkerhet og trygghet, men det skal også være nye utfordringer for barnet som begynner på skolen. Barnet trenger kontinuitet som gir trygghet og diskontinuitet som gir variasjon, spenning, utforskning

og utfordringer.

Veilederen "Fra eldst til yngst" (2008) anbefaler at barnet får bli godt kjent med skolens område før skolestart og at det skal være et godt samarbeid mellom skole og barnehage. Grunnen til dette er for å ivareta barnets behov for å være trygg i overgangsprosessen og at opplæringen tilpasses for enkeltbarnet ved skolestart.

3.0 Metode

Vilhelm Aubert definerer metode på denne måten:

"En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder." (Dalland, 2010:83)

Metode er det redskapet vi bruker for å undersøke noe og metoden hjelper oss til å samle inn den informasjonen (data) vi trenger til undersøkelsen vår. Vi samler inn informasjonen og systematiserer det vi trenger. Det er mange forskjellige metoder man kan velge mellom, og den vi velger kan ha betydning for resultatet. Den vi velger er den vi mener kan gi oss god data og den vil hjelpe oss å belyse problemstillingen på en faglig interessant måte (Dalland, 2010).

Man skiller mellom kvalitativt orienterte og kvantitativt orienterte metoder i samfunnsvitenskapen. Disse metodene er med på å gi oss en større forståelse av det samfunnet vi lever i.

3.1 Kvantitativ og kvalitativ metode

En kvantitativ metode, er en metode der man former informasjonen om til målbare enheter som vil gi oss muligheter til å finne prosent og gjennomsnitt av en større mengde. I denne metoden er det ikke mulighet for å komme med utfyllende svar og meninger. Spørreskjema og avkryssingsskjema der man har svaralternativer brukes gjerne for å gjøre seg nytte av denne metoden.

Kvalitativ metode tar sikte på å fange opp mening og opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle. Den lar oss få tak i det unike og tankene rundt det vi vil undersøke. Intervju og observasjon der du får en nærhet til det som skal "studeres", der du er til stede, er eksempler på en kvalitativ metode (Dalland, 2010).

3.2 Valg av metode

I undersøkelsen min har jeg valgt å bruke intervju og observasjon som metode for å samle inn data i forhold til min problemstilling. Jeg har valgt intervju, som er en kvalitativ metode, fordi det er den metoden som ville gi meg tilstrekkelig med informasjon for å besvare min problemstilling. Jeg ville få utdypende svar ved å bruke intervju som metode. Jeg ville også ha muligheten til å kunne stille oppfølgingsspørsmål, da denne metoden gir meg rom for dette. Ved å bruke intervju ville jeg få beskrivelser, tanker og vurderinger fra informantene som ville gi meg nødvendig informasjon for å drøfte min problemstilling. Problemstillingen tilsier ikke at jeg skal måle noe eller telle noe.

Grunnen til at jeg i tillegg har valgt å bruke observasjon, som også er en kvalitativ metode, er fordi jeg trenger data om hvordan det i praksis legges til rette for å forberede barna på overgangen til skolen. Jeg ville se på om det som ble sagt i intervjuet, ble fulgt opp i praksis. Denne metoden brukte jeg også fordi jeg ville ha nærhet til det som skal ”studeres”. Det å bruke begge metodene for datainnsamling finner jeg belegg for hos Dalland (2010), som sier at de vil utfylle hverandre og gi bedre resultat enn om en anvender bare en av dem.

Med tanke på den tid som er til rådighet for gjennomføringen av denne undersøkelsen/oppgaven, mener jeg at disse metodene vil kunne gi meg tilstrekkelig datagrunnlag for å belyse problemstillingen.

3.3 Presentasjon av informanter

Her skal jeg presentere de informantene som ville stille opp til intervju og observasjon.

Informant 1 (informanten i denne barnehagen vil heretter bli omtalt som Inf 1): Inf 1 er en kvinne. Hun jobber i en barnehage med barn fra 1-6 år fordelt på 4 avdelinger. I denne barnehagen er det plass til 30 barn. I fjor startet hun som pedagogisk leder i denne barnehagen. Inf 1 har hovedansvaret for skoleklubben for 5-åringene i denne barnehagen, der man kun har aktiviteter som er med på å forberede barna til skolestart. I årsplanen til denne barnehagens står det at barnehagen har en skoleklubb der de har ”skoleforberedende” aktiviteter. Det står også at de samarbeider med skolen for å skape trygghet hos barnet før skolestart. De har turer til skolen.

Informant 2 (informanten i barnehage 2 vil heretter bli omtalt som Inf 2): Inf 2 er ei dame på 43 år og hun jobber i en barnehage som har 2 avdelinger med barn fra 0-6 år. Hun har vært pedagogisk leder i denne barnehagen siden 2001. Inf 2 har hovedansvaret for tilsvarende

skoleklubb i denne barnehagen. Denne barnehagen har årsplanen under arbeid, men i forhold til overgangen fra barnehage til skole henvises det til Veilederen "Fra eldst til yngst" og de har et dokument med egen rutine for overgangen til skolen for barn med særskilte behov.

3.4 Datainnsamlingen

Jeg tok kontakt med fem barnehager, der kun to av disse barnehagene hadde mulighet til å stille opp som informanter. De to barnehagene var imidlertid veldig positive og jeg stilte opp personlig med informasjonsskriv fra høgskolen i Nesna og presentasjonsbrev fra meg. Jeg valgte å sende hovedtemaene i intervjuguiden til informantene på e-post slik at de kunne forberede seg før intervjuet og jeg ønsket at informantene skulle tenke gjennom disse temaene før intervjuet. Intervjuene og observasjonene ble tatt på informantenes arbeidsplass og jeg ble tatt veldig godt i mot. Jeg ville bruke lydopptaker i intervjuene, men dette ble ikke gjort på grunn av mye støy der det ene intervjuet ble tatt og den ene informanten ville ikke at jeg skulle ta opp det som ble sagt. Jeg noterte derfor underveis i intervjuet.

Da jeg så gjennom svarene jeg hadde fått fra informantene oppdaget jeg at de var lite utfyllende og det ble vanskelig å drøfte på en fullgod måte. Jeg hadde på forhånd fått tilbud om å sende en e-post om det var noe jeg syntes var lite utdypende. Jeg valgte derfor å sende en e-post med noen av spørsmålene som kunne utdypes mer. Jeg fikk gode svar på e-post som var mer utfyllende og ga meg et bedre grunnlag til å drøfte. Jeg ble også bedt hjem til den ene informanten for å få mer utfyllende svar, noe jeg ser på som svært sjenerøst, men dette takket jeg nei til fordi jeg følte at svarene på e-post var utdypende nok.

Jeg har selvfølgelig taushetsplikt i forhold til den informasjon jeg får underveis i intervju og observasjon. Informantene og barnehage er anonymisert og informasjonen jeg har samlet inn vil bli makulert når oppgaven er innlevert og er godkjent. Dette er både informanter og barnehage orientert om.

3.4.1 Analysearbeid

Da jeg analyserte intervjuene og observasjonene mine, kategoriserte jeg de som følger: Ansvar og samarbeid, forberedelse til skolestart – som jeg igjen delte i sosiale ferdigheter og språklige ferdigheter - og trygghet. Dette hjalp meg til å få tak i de enkelte sidene ved det som informantene sa, for lettere å kunne vurdere informasjonen i forhold til problemstillingen min. Ved at jeg på forhånd hadde laget en intervjuguide, der spørsmålene var innrettet på å gi meg

informasjon relatert til problemstillingen, sikret jeg at datagrunnlaget ble relevant. Jeg har sikret påliteligheten gjennom å ha både intervju og observasjon, der jeg var til stede. Dette for å kunne vurdere om det var samsvar mellom det jeg fikk opplyst i intervju og det jeg observerte i barnehagene. Jeg fikk både se og høre hvordan de tilrettelegger for å forberede barna til de skal begynne på skolen. Jeg har benyttet meg av både faglitteraturen i pedagogikk og pedagogisk ledelse som er pensum disse 3.årene. Jeg har også anvendt annen relevant litteratur. Det jeg så etter i lys av relevant teori var om aktivitetene og måten de ble lagt opp på i forberedelsene, var i samsvar med teorien.

Jeg har som sagt bare to informanter der begge jobber i kommunale barnehager, og dette kan være en svakhet ved oppgaven fordi dette ikke sier noe om hvordan private barnehager legger til rette for å forberede barna på overgangen og det sier heller ingenting om hvordan alle andre barnehager jobber med dette. Det ene intervjuet ble tatt i mye støy og dette kan ha påvirket svarene fra informantene. Jeg hadde planlagt å observere en dag barnehagen hadde skoleklubb, en klubb for de som snart skal begynne på skolen. Den ene barnehagen hadde ikke startet opp med skoleklubb enda, så observasjonen ble tatt i vanlige hverdagssituasjoner som samlingsstund, måltid og påkledningssituasjonen der min informant hadde ansvaret. Jeg observerte skoleklubben i den andre barnehagen. En feilkilde i forhold til observasjonene jeg tok, kan være at informantene på forhånd viste hva jeg var der for å observere. Grunnen til dette var fordi jeg observerte etter at jeg hadde hatt intervjuene.

4.0 Analyse, tolkning og drøfting av funn

Her vil jeg presentere mine funn fra undersøkelsen. Jeg har valgt å dele underpunktene inn i de temaene som jeg hadde satt meg opp i intervjuguiden. Intervjuguiden er vedlagt nederst i oppgaven. Disse temaene er ansvar, forberedelse – der sosiale ferdigheter og språklige ferdigheter er underpunkter, og trygghet. Observasjonene mine vil også komme inn her. Svarene fra informantene vil komme først, så har jeg tolket og drøftet svarene deres etter hvert svar. Det som er i kursiv er direkte sitert fra informantene.

4.1 Ansvar og samarbeid

Hvordan oppfatter førskolelærere sitt ansvar i overgangen fra barnehage til skole?

Inf 1 sier: *Barnehagen tar utgangspunkt i rammeplanen. Vi samarbeider med skolen og foreldre for å gjøre overgangen god slik som rammeplanen sier vi skal gjøre.*

Inf 2: *Det er et stort ansvar vi har. Vi vil gi dem et best mulig grunnlag til de skal begynne på skolen,*

slik som rammeplanen sier. Vi samarbeider også med skole og foresatte. Jeg ser det slik at vår oppgave er å gjøre barna trygge og skoleklare i samarbeid med skolen og foresatte.

Informantene sier at de samarbeider ved å ha foreldremøter og turer til skolen der de har faste samlinger med 1.klassetrinnet.

Begge informantene er bevisste på sitt ansvar i forhold til samarbeid og at samarbeidet er med på å gjøre overgangen god. De ser på dette som svært viktig for barnet. Dette er i tråd med rammeplanen (2011) som slår fast at barnehagen skal samarbeide med foresatte og skolen for å gjøre overgangen til barna så god som mulig. Informantene er opptatt av at det skal være en kontinuitet mellom barnehage og skole og at samarbeidet er med og bidrar til at det blir det. I følge NOU 2010:8 sier forskningen at særlig overgangen fra barnehage til skole kan være en utfordring for barnet fordi det er mangel på kontinuitet mellom barnehage og skole, men slik jeg ser det har de to barnehagene fokus på at det skal være et godt samarbeid mellom barnehage og skole, og informantene vil at dette samarbeidet skal bidra til at barnet lettere takler det nye miljøet det skal inn i.

4.2 Forberedelse på overgangen

Begge informantene sier at de har en skoleklubb der de 1 time i uken samler førskolebarna til aktiviteter som de har planlagt for å forberede dem til overgangen til skole. Resten av tiden er førskolebarna sammen med de andre barna i barnehagen, og her skal de eldste barna hjelpe og støtte de yngste barna. De har fokus på ferdigheter og kunnskaper som er knyttet til det å begynne på skolen i skoleklubben. Inf 1: *"Det skal liksom være en motivasjon for videre læring i skolen"*. Informantene forbereder barna på det som venter dem i skolen, og de vil med dette at de skal få motivasjon for det som venter dem i det nye miljøet. Inf 2: *"Barna vet og skal vite at de er eldst, det legger vi mye vekt på"*. Jeg har sett at det selvfølgelig er positivt for barna å få være alene en stund der bare 5-åringene har adgang og med aktiviteter som er tilrettelagt for deres kompetansenivå. Det er også bra at de har aktiviteter sammen med de andre barna. Dette kan være med på å styrke skolestarternes selvoppfatning på den måten at de får mye ansvar, men kan det bli et problem for de eldste barna dersom selvoppfatningen kun er rettet mot de yngre barna siden de skal begynne i 1.klasse på skolen, der de vil bli yngst? Lillemyr (2011) sier at barnet trenger kontinuitet som gir trygghet og diskontinuitet som gir variasjon, spenning, muligheter for utforskning og utfordringer.

Det at det er gruppeaktiviteter store deler av barnehagehverdagen, der alle barna i alle aldre deltar, kan kanskje også være med på å redusere mulighetene for de eldste barna til å få de

utfordringene og variasjonene de trenger for å forberede seg til skolestart? Men i følge Broström og Schytte (2005) blir barn skoleklare gjennom forberedelse som skjer i naturlige sammenhenger og over en lang periode, altså gjennom målrettede, meningsfylte og utfordrende aktiviteter sammen med førskolelærere og i samvær med venner. Og dette kan vel bety at selv om førskolebarna kun har 1 time i uken der de møtes, vil også samværet med alle barna i barnehagen være med på å gjøre barna skoleklare, så lenge aktivitetene er utfordrende og målrettede for 5-åringene.

4.2.1 Sosiale ferdigheter

Informantene har like meninger om hva som er viktig å gi barna av læringserfaringer i forberedelsene. Det fokuseres mye på å forberede barna med å trene på sosiale ferdigheter. De er opptatt av de sosiale ferdighetene som selvkontroll, selvhevdelse, samarbeidsevne og ansvarlighet skal trenes på i forberedelsen til skolestart.

Inf 1: Vi trener på det å vente på tur når barna skal vaske hendene før måltid, barna får synge sanger der de får presentere seg med navn og de eldste barna får hjelpe de minste i hverdagen, som å smøre på brødsriver og i garderoben. Jeg prøver å ha aktiviteter som interesserer barna slik at de kan følge felles regler i spill og lek og å hjelpe hverandre.

Inf 2: Jeg lar barna uttrykke seg og trene på det å stå foran andre å prate. Vi er flinke til å prate med barna om at de må hjelpe hverandre om noen trenger det, de må samarbeide for å klare forskjellige oppgaver og de må lære seg å vente på tur. Vi prøver å oppfordre de eldste til å hjelpe de yngste.

Informantene er opptatt av å forberede barna på at de skal tåle at fokuset er rette mot kun en selv og at barna skal følge felles regler i sosialt samvær. De er opptatt at reglene skal følges i lek og spill, og når de må vente på tur. Har de aktiviteter som interesserer barna, vil det være lettere for dem å følge felles regler i spill og lek. Informantene er opptatt av at de eldste skal hjelpe de yngste, og begge begrunner dette med at de eldste skal få mer ansvar som eldst.

Observasjon:

Inf 1: Jeg observerte at barna måtte vente på tur for å vaske hendene før maten. Det ble en del knuffing i køen, men Inf 1 fortalte barna at de måtte stille seg etter hverandre slik at en og en kunne gå og vaske hendene. Jeg observerte også i en samlingsstund der barna fikk komme frem en og en å synge navnesang, der hvert enkelt barn skulle si navnet sitt. Ett av barna syntes dette var veldig ekkelt, og ville gjerne sitte på plassen sin, noe han fikk. I matsituasjonen fikk de eldste barna rundt bordet ansvaret for å sitte pent og rolig rundt bordet slik at de yngste skulle se hvordan man skulle oppføre seg. De eldste barna var også veldig flinke til å sende pålegg og brød til hverandre. De eldste barna hjalp de minste med å smøre på brødsriverne.

Inf 2: Barna sang navnesang der alle fikk si sitt navn. Etter at de hadde sunget sangen ble barna veldig ivrige. Barna ropte etter oppgaver, og den voksne ba barna vente på tur. Barna samarbeidet med hverandre for å klare oppgavene som var gitt ut og de samarbeidet om å legge oppgavene i permene sine etter oppfordring fra den voksne, og den voksne hjalp barna med å klare oppgavene. Den voksne oppfordret barna til å gjøre oppgavene selv uten å se på hva de andre gjorde. Barna ble bedt om å sitte stille og høre etter, og begrunnelsen var at slik er det i skolen.

Broström og Schytte (2005) har laget en liste over hva et barn bør kunne når de begynner på skolen. Sosiale ferdigheter er noe av det de mener et barn bør mestre til skolestart, og informantene fokuserer mye på dette. Jeg ser tydelig i observasjonene at det trenes på sosiale ferdigheter til skolestart slik de har informert om i intervjuene. De ser på det å prate med barna og oppfordre dem til for eksempel å hjelpe andre, utvikle samarbeidsevner og å vente på tur som viktig, og Inf 2 begrunner dette med at hun mener det er viktig for at barna skal få seg venner og bli en del av det sosiale fellesskapet. Jeg mener også det er viktig å kunne lære seg å vente på tur og være hjelpsom overfor andre. Dette for å bli godt likt og for at barna skal lære seg å vise omsorg for andre, noe som kommer barna til gode senere i livet. Det er også viktig for å få seg venner, og dette støttes av rammeplanen (2011) som legger vekt på at barnehagen skal fokusere på sosial kompetanse for at barna skal lære seg å ta kontakt med andre på en positiv måte og opprettholde vennskap. I observasjonen jeg hadde i barnehagen til Inf 2 så jeg at de trente på å sitte stille og vente på tur fordi slik er det på skolen. Dette stiller jeg med kritisk til fordi det at barna stadig får høre at ”slik er det i skolen”, kan føre til at barna gruer seg til å begynne på skolen fordi det legges frem slik at skolen kun er en plass som man skal sitte stille å høre etter hele dagen. Jeg har erfaring med at mange som jobber i barnehage bruker slike setninger for barna. Jeg føler at dette blir for negativt ladet. Jeg finner støtte for kritikken hos Broström og Schytte (2005) som sier at noen barn har et syn på skolen som handler om at man skal sitte stille og være stille hele dagen. Det at noen barn har dette synet på hva som venter dem i skolen kan føre til utrygghet og nervøsitet, noe som ikke er bra for å få en god overgang. I observasjonen i Inf 1 sin barnehage ser jeg at hun støtter barnet som ikke vil opp foran de andre barna, noe hun tillater. Lillemyr (2011) sier at man ikke skal gi barna utfordringer som er for vanskelig, da de kan miste motivasjonen for videre læring og de kan føle en utrygghet fordi de blir satt i en situasjon de ikke føler seg bekvem med. Csikszentmihalyis (1985) teori sier noe om hvordan man tilegner seg ny kunnskap, eller videreutvikler kunnskap. Han mener at det må være en balanse mellom individets

handlingsmuligheter (utfordringer) og den handlingsdyktighet individet har (kompetanse). Med dette menes at det man ønsker at barna skal gjøre ikke skal være for vanskelig eller for lett på grunn av at dette kan føre til at barna mister motivasjonen for videre læring i for eksempel skolen.

4.2.2 Språklige ferdigheter

Begge informantene legger vekt på at barna skal ha språklige ferdigheter når de begynner på skolen.

Inf 1: Vi er opptatt av språkutvikling i forberedelsene. Måten vi gjør dette på er at vi pleier å lese bøker for barna, følge en historie over tid, lage historier av bilder slik at barna får bruke fantasien sin og de får også lage historier selv. Vi er tydelig i språket i samtaler, vi synger og ser på bilder med tekst til. Jeg hjelper dem så godt jeg kan slik at de skal komme seg igjennom det, og dette er fordi det blir lettere for barnet å mestre samhandling med andre mennesker...

Inf 1 fokuserer mye på at barna skal kunne mange forskjellige eventyr og skal få erfaring med å kunne konsentrere seg om en fortelling over tid. Hun er opptatt av at barna skal få bruke fantasien sin for å stimulere nysgjerrigheten, og hun ser på dette med språklige ferdigheter som en forutsetning for å kunne samhandle med andre mennesker.

Inf 2 er også opptatt av at barnet skal ha språklige ferdigheter for å kunne mestre samhandling med andre mennesker.

Inf 2: Vi har språkgrupper, der vi fokuserer på språkstimulering. Jeg mener at språk er nøkkelen til fellesskapet... Vi bruker den gode samtalen for å stimulere språket og vi har oppgaver som går på språk. Aktivitetene vi har legger jeg opp slik at alle skal komme seg gjennom det, og at alle skal føle at de mestrer. Vi tilrettelegger for alle slik at det ikke skal bli for vanskelig eller for kjedelig. Jeg prøver også å være en støtte for alle barna i skoleklubben slik at de skal komme seg igjennom det. Hun legger vekt på å prate mye med barna om deres tanker og følelser for å stimulere språket.

Både Inf 1 og Inf 2 sier at de veldig opptatt av at alle barna skal føle at de mestrer og har det gøy i skoleklubben.

Observasjon:

Inf 1: I en samlingsstund jeg observerte i denne barnehagen, så jeg at mange av barna ikke klarte å sitte stille. De var mer opptatt av andre ting enn det Inf 1 ville formidle. Hun måtte raskt finne på noe som kunne fenge barna, og hun tok frem en tøydukke. Dukka fortalte barna at noen hadde tatt ballen hennes og at de måtte være med å finne en løsning på hva hun kunne gjøre.

Inf 2: I observasjonen jeg foretok i denne barnehagen var det skoleklubb. Der ble eventyret om de tre

bukkene bruse lest. Barna fikk snakke om hva som skjedde i boka sammen med den voksne og de pratet også om plasseringsord som over og under og beskrivende ord som stor, liten og minst. Barna lurte også på hva forskjellige begreper i boka betydde og den voksne prøvde å forklare disse for barna på en god måte.

Lillemyr (2011) sier at det i barnehagen er viktig å legge vekt på å utvikle basiskompetanse hos barna. Språk og evnen til å kommunisere i vid forstand er viktig basiskunnskap ved overgangen til skole. Førskolelærerne la til rette for at barna fikk bruke språket og kommunisere i observasjonene jeg tok. Begge informantene trekker frem språkstimulering som viktigst i forberedelsene, og begge sier de har stort fokus på dette i forberedelsene til overgangen til skole. Det jeg så i observasjonen stemmer med det informantene hadde sagt i intervjuet. Inf 1 lot barna bruke fantasien sin og de fikk en lang og god samtale med dukken som skapte utfordringer for barna ved at de måtte bruke fantasien og de måtte kommunisere med hverandre for å finne en løsning. Larsen (2006) sier at det er viktig at barnehagen og skolen fokuserer på språkutvikling fordi det har vist seg å være en nær sammenheng mellom sosial mestring og det å mestre språk i førskolealder. Informantene er opptatt av å møte barnas behov og å møte dem på en anerkjennende måte gjennom at de viser barna respekt og de lytter til dem. De tilrettelegger gjennom å legge vanskelighetsgraden på et slikt nivå at alle barna kan komme seg gjennom utfordringene de står ovenfor. Dette er i tråd med det rammeplanen (2011) sier om at barnehagen skal gi barna utfordringer som møter deres individuelle behov og forutsetning. De er også opptatt av å fokusere på det barnet er god til, og gi de utfordringer som står i forhold til deres kompetansenivå. I følge Csikszentmihalyi (Lillemyr 2011) skaper mestringsfølelse hos barnet trygghet, og mestringsfølelse og trygghet er med på å utvikle barnas kompetanse. Jeg mener derfor at man skal ta utgangspunkt i det barnet er god til, men man skal også gi barna utfordringer som skaper spenning og muligheter for utvikling. Dette fordi overgangen til skolen i seg selv er en utfordring som skaper spenning for barnet og barnet trenger variasjon og nye utfordringer i barnehagen for lettere å tilpasse seg sin nye hverdag i skolen. Dette støttes også av Broström og Schytte(2005), som sier at barna skal få utfordringer som er på deres nivå, men også variasjon og utfordringer slik at barna får noe å strekke seg etter. Fagerli, Lillemyr, Søbstad(2000) sier også at barnet trenger støtte på at det kan noe, og mestrer noe, og at dette er viktig for å føle trygghet, som igjen gir bedre forutsetninger for læring i for eksempel skolen.

4.3 Trygghet

Felles for begge informantene er at de mener at barna skal føle seg trygge, og begge viser til at de tror trygghet er en forutsetning for læring.

Inf 1: Vi må ta vare på barna, tilpasset opplæring er viktig. Vi må ta utgangspunkt i barnets motivasjon, den er viktig for all læring, og vi må lytte til barna, se og observere for så å komme dem i møte ut fra hva de selv er opptatt av. Jeg tror du da er sikret et bedre læringsutbytte og trygghet hos dem. Jeg mener at vi må ha en relasjon følelsemessig til barnet. Dette er en forutsetning for at barnet skal kunne være åpne for læring, og for læring videre i livet.

Inf 2: Jeg er opptatt av at alle skal føle at de mestrer. Jeg tror at mestring fører til trygghet, og trygghet igjen til læring. Vi tilrettelegger individuelt for alle, slik at det ikke skal bli for vanskelig eller for kjedelig. Jeg prøver å være en støtte for alle barna i skoleklubben slik at de skal komme seg gjennom det vi holder på med, og jeg mener dette kan føre til en trygghet hos barna både i forhold til selve overgangen og seg selv.

Begge informantene er opptatt av å ta vare på barna og legge opp aktiviteter der de kan være en støtte, slik at alle skal føle at de mestrer. De er opptatt av at de voksne skal være tilstede for alle barna, og at de skal være med på å gi barna trygghetsfølelse.

Informantene har ulike tanker om hvordan de skal gjøre barna trygge til skolestart.

Inf 1: I forhold til det å bli trygg, trener vi på å være ofte i skolens rom. Barna får oppleve ulike situasjoner på skolen, både ute og inne. Jeg mener at det at barn føler seg trygge i skolens rom, vil være et godt grunnlag for videre læring i skolen. Vi begynner i det små. Vi er i gymsalen først, for så å bevege oss litt utover.

Inf 2: I forhold til det å føle seg trygge ved skolestart snakker vi jevnlig om det og skulle begynne på skolen. Vi referer til det hele tiden.

Inf 1 legger vekt på at barna skal få være mye i skolens område for å bli kjent, og at dette igjen fører til trygghet ved overgangen. Det blir lagt vekt på at om barna blir kjent med skolens område på en rolig måte, bidrar dette til trygghet for det enkelte barn som skal begynne på skolen. Inf 2 sier at trygghet henger sammen med det å bli fortalt om hvordan skolen er og hva de skal oppleve der, men de har også skolebesøk på våren.

Observasjon:

Inf 1: Barna er ute, og de eldste barna holder sammen, men det ser ut som de kjeder seg. Inf 1 går bort til barna og spør hva de har lyst til å gjøre. Det viser seg at de egentlig ikke har så veldig lyst til å være ute, fordi de ikke finner ut hva de skal gjøre. Inf 1 kommer med noen forslag til aktiviteter som hun har sett at barna er interesserte i, og de blir fort enige om å leke politi. De løser problemer

sammen som politi og de må kommunisere godt for å klare å løse problemer som oppstår rundt et tyveri som har blitt begått.

Inf 2: Barna jobber med en tegneoppgave, og får beskjed om hva de skal gjøre. Et av barna er lite interessert i denne type oppgave og tegner i stedet mye annet på papiret. Den voksne legger merke til dette. Hun prøver å forklare barnet hvordan oppgaven skal gjøres og ser nærmere på arket. Her ser hun at barnet har tegnet mye av det oppgaven går ut på og oppmuntrer barnet med å vise hva som er riktig i forhold til det oppgaven sier. Barnet viser stor glede og fortsetter slik han gjorde først fordi han vet at noe av det som blir tegnet er riktig.

Informantene har som sagt ulike tanker om hvordan man gjør barnet trygt til skolestart – en vektlegger tilstedeværelse på skolens område, den andre at man snakker mye om skolen. Jeg ser på begge deler som viktige, og dette er i tråd med veilederen ”Fra eldst til yngst” (2008) som sier at de som har et klart bilde av hvordan skolen er og hva som skjer der, ser ut til å være mer følelsesmessig sikre og møter utfordringen med større trygghet når de begynner. Informantene sier at alle barn skal bli hørt og sett, og at barnas forutsetninger blir tatt på alvor. De mener også at det at barna blir hørt, fører til at de lærer å ha tro på seg selv og de mener at det igjen blir en viktig forutsetning for læring og utvikling. De legger også opp aktivitetene slik at alle skal kunne klare disse. Det at barnet føler seg verdsatt og vet at det er flink til noe, kan bidra til en positiv selvoppfatning, og i følge Lillemyr (2011) er positiv selvoppfatning viktig for en som skal begynne på skolen. I observasjonene ser jeg at dette blir ivaretatt. Barna strever litt med å finne ut hva de skal gjøre, og Inf 1 tar utgangspunkt i det hun har sett at barna er interesserte i. I observasjonen min så jeg at Inf 2 tar utgangspunkt i hele tegningen til barnet som ikke har forstått oppgaven helt og viser barnet hva som er riktig i forhold til det oppgaveteksten sier. Ved å gjøre dette, føler barna at de har blitt sett og hørt, og leken og oppgaven utvikler seg til å bli lærerik for barna. De er begge opptatt av å være tilstede for barna og hjelpe om det trengs. Informantene vil ikke presse barna ut av sin komfortsone, de vil at barna skal ha en positiv opplevelse av det de holder på med og at det skal skje en læring. Jeg mener dette er bra å fokusere på i forberedelsene, fordi det er viktig at barna får motivasjon for videre læring i skolen, noe mestringsfølelse kan bidra til.

5.0 Avslutning og konklusjon

Jeg har gjennom denne undersøkelsen og flere leste bøker om temaet funnet ut at barnet trenger støtte, variasjon og utfordringer i forberedelsene til skolestart, men de trenger også å

oppleve at det er en sammenheng mellom barnehage og skole, og da er samarbeidet veldig viktig! Jeg har lært mye av å jobbe med denne undersøkelsen, men jeg skulle ønske jeg hadde bedre tid, slik at jeg kunne ha intervjuet mange flere førskolelærere, da kun to ikke gir grunnlag for å si noe om hvordan førskolelærere generelt ser sin rolle og funksjon i forhold til problemstillingen.

Hvordan ser førskolelærerne på sitt ansvar?

Førskolelærerne jeg intervjuet mener de har ett stort ansvar i forhold til overgangen fra barnehage til skole, og det de legger mest vekt på er ansvaret de har i forhold til samarbeid med hjem og skole. De er opptatt av dette for å gjøre barna klare og trygge til skolestart, fordi det er en viktig forutsetning for at barna skal få oppleve en god skolestart. De er begge sitt ansvar bevisst og klare på hvordan dette er forankret i både lovverket og rammeplanens føringer.

Hvordan legges det til rette for å forberede barna på overgangen/til skolestart?

I rammeplanen (2011) beskrives det ikke hvilke kunnskaper og ferdigheter barn skal ha når de forlater barnehagen og begynner på skolen, men i læreplanen for fag i kunnskapsløftet er det kompetansemål som sier noe om hva et barn skal kunne etter hvert endt trinn på skolen.

Jeg har gjennom drøfting av innsamlet data, relevant teori og egne refleksjoner kommet fram til at det ikke finnes noen fasit på hvordan man skal forberede barn til de skal begynne på skolen, og jeg ser ikke de store forskjellene på hvordan det legges til rette i de to barnehagene for å forberede barna på overgangen. Det fokuseres mye på sosiale ferdigheter, språkstimulering og det at barna skal føle trygghet når de begynner på skolen, fordi trygghet kan være en viktig forutsetning for læring. Begge førskolelærerne legger til rette for å forberede barna gjennom at de har en skoleklubb med ”skoleforberedende” aktiviteter. Der fokuseres det spesielt på sosiale ferdigheter som selvkontroll, selvhevdelse, ansvarlighet og samarbeid. Det ”trenes” også på disse ferdighetene i hverdagssituasjoner som det å vente på tur, ved matbordet og i garderobesituasjonen. De eldste blir oppfordret til å hjelpe de yngste barna, slik at de skal få mer ansvar som eldst i barnehagen. I forhold til språkstimulering leses det bøker, det lages historier av bilder og det legges vekt på å ha gode samtaler med barna om det de holder på med og hverdagslige ting.

Barna skal føle seg trygge ved skolestart og de skal føle at det er en sammenheng mellom barnehage og skole, men jeg ser at det er ulik formening om hvordan man gjør et barn trygt.

Den ene informanten mener at det å prate med barna om skolestart og hvordan det er på skolen, er viktig for å skape trygghet, og den andre mener at mange spontane og planlagte besøk til skolen vil være med på å gjøre dem trygge til skolestart.

De legger begge vekt på å støtte hvert enkelt barn og de legger til rette for at alle skal komme seg igjennom aktivitetene/oppgavene, for derigjennom å gi hver enkelt en følelse av mestring.

Læringen i skolen er i stor grad kompetansestyrt, noe barnehagen ikke er. Det blir derfor ulikt utgangspunkt for det pedagogiske arbeidet. Både rammeplanen og skolens læreplaner legger stor vekt på språklig, kulturell og sosial kompetanse. Derfor syntes jeg det er bra at førskolelærerne legger til rette for at disse tingene ”trenes” på i forberedelsene til overgangen, da det kan bidra til at barna ser at det er en sammenheng mellom barnehage og skole.

Før jeg startet med denne oppgaven hadde jeg en antakelse om at barnehagene forberedte barna med at de skulle kunne lese og skrive før de begynte på skolen. Mine undersøkelser viser at det ikke er slik at de bare har skolerelaterte aktiviteter som omhandler lesing og skriving, men at de har aktiviteter som er i tråd med formuleringene i rammeplanen (2011), nemlig fokus på språkutvikling og sosiale ferdigheter. Jeg mener også at begge i stor grad tilpasser aktivitetene til 5-åringenes kompetansenivå.

Litteraturliste

- Andersen, J., Gundelach, S., Rasmussen, K. (2009). *Trygge og utrygge barn i barnehagen*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Berge, A. og Alvestad, M. (2007). Å bygge bro mellom barnehage og skole. I T. Moser, og M. Röthle (red.), *Ny rammeplan – ny barnehagepedagogikk?* (s. 182-196). Oslo: Universitetsforlaget.
- Brostöm, S. og Schytte, J. (2005). *OVERGANGEN mellom børnehavn, SFO/fritidshjem og skole*. Århus: Dansk Pædagogisk Forum Forlaget.
- Dalland, O. (2010). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Forskrift om rammeplan for barnehagen. (2006). *Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Fastsatt ved kgl. res. 1. mars 2006 nr 266 med hjemmel i lov 17. juni 2005 nr 64 om barnehager. Hentet fra <http://www.lovdatab.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20060301-0266.html>
- Gotvassli, K. Å. (2004). *Et kompetent barnehagepersonale*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Haukland, A.B. (2010). *En studie om førskolelæreres og læreres forventninger til barns kompetanse i overgangen fra barnehage til skole*. Masteroppgave i Barnehagevitenskap, Universitetet i Stavanger, Stavanger. Hentet fra <http://brage.bibsys.no/uis/retrieve/1210/Masteroppgave%20ferdig.pdf>
- Larsen, A. K. (2006). Fra barnehage til skole – en overgang til en ny rolle og kultur. I R. Haugen (red.), *Barn og unges læringsmiljø 2 – med vekt på sosialisering, lek og tospråklighet*. (Bind 3, s. 79-95). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Lillemyr, O. (2011). *Lek, opplevelse, læring i barnehage og skole*. Oslo: Universitetsforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2006). *Læreplanverket for Kunnskapsløftet* (Midlertidig utg. juni 2006). Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet fra <http://www.udir.no/Lareplaner/Kunnskapsloftet/>

Kunnskapsdepartementet (2008). *Fra eldst til yngst*. Veileder. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/upload/kilde/kd/reg/2006/0001/ddd/pdfv/282023-rammeplanen.pdf>

NOU 2010:8 (2010). *Med forskertrang og lekelyst: systematisk pedagogisk tilbud til alle førskolebarn*. Oslo: Statens forvaltningstjeneste. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/nouer/2010/nou-2010-8.html?id=616123>

Vedlegg 1: Informasjon til barnehagen

Navn

Høgskolen i Nesna

Til:

Forespørsel om intervju og observasjon i forbindelse med profesjonsoppgaven

Jeg er ei jente på 22 år som går siste året på førskolelærerutdanningen ved høgskolen i Nesna. Jeg skal i gang med å skrive profesjonsoppgave i pedagogikk, som er en del av den avsluttende eksamen i faget. I forbindelse med denne oppgaven vil jeg gjøre en undersøkelse som har temaet ”Overgang fra barnehage til skole”. Jeg ønsker å bruke deres barnehage som en av informantene til min oppgave. Jeg vil gjerne intervju en førskolelærer som arbeider med barn i alderen 5-6 år, da min problemstilling er *”Hvordan oppfatter barnehagen sitt ansvar i overgangen fra barnehagen til skolen, og hvordan legges det til rette for å forberede barna på overgangen?”* Jeg vil sende over noen av spørsmålene til informanten i forkant slik at han/hun kan forberede seg til selve intervjuet i barnehagen. Undersøkelsen vil også inneholde en observasjon av hvordan det legges til rette for å forberede barna på overgangen.

Jeg vil undersøke dette temaet ”overgangen fra barnehage til skole” fordi det er viktig at barna får en god overgang fra barnehage til skole. I følge NOU 2010: 8 (Med forskertrang og lekelyst) sier forskningen at særlig overgangen fra barnehage til skole kan være en utfordring for barnet. Hovedproblemet er mangelen på kontinuitet mellom barnehage og skole. Nytt fysisk og sosialt miljø, nye og lite voksne å forholde seg til, nye atferdskrav og mye mer komplekse omgivelser kan gjøre det vanskelig å orientere seg. Jeg vil få mer kunnskap om hvordan det legges til rette for å forberede barna til denne overgangen, og vurdere om det kan gjøres noen endringer i praksis for å gjøre overgangen bedre for barna.

I utgangspunktet er tiden jeg regner med å bruke i barnehagen er 1 dag der jeg har intervju med informant og observasjon. Det kan hende jeg må komme tilbake om jeg har noe jeg må utfylle litt mer. Oppgaven skal være inne 21.november 2012.

Jeg vil informere om at det er jeg som står ansvarlig for oppgaven og Anita Berg-Olsen er min veileder og faglig ansvarlig. Undersøkelsen/intervjuguiden skal godkjennes av veileder i

forkant. Informanter og barnehagen vil anonymiseres og informasjonen jeg har samlet inn vil bli makulert når oppgaven har vært inne og er godkjent. Resultatene i min undersøkelse vil bli tatt med i profesjonsoppgaven, og det vil bli presentert for medstudenter, faglærer og intern sensor.

Jeg håper på positiv tilbakemelding på min forespørsel om intervju og observasjon i deres barnehage. Om det er noe som er uklart, ta gjerne kontakt med meg på e-post:

Høgskolen i Nesna

Dato:

Min underskrift:

Faglærers underskrift:

Intervjuguide

1. Hvordan oppfatter førskolelærere sitt ansvar i overgangen fra barnehage til skole?

- Rammeplanen

2. Forberedelse

- Hvordan forberedes barna på overgangen til skolen?
- Hvilke læringserfaringer legges det vekt på å gi barna i forberedelsene?
- Hvordan gjøres det og hvorfor gjøres det slik?

3. Foresatte og skolesamarbeid

- Samarbeides det med skole og foresatte
- På hvilken måte

4. Emosjonelt klare

- Hva gjøres for å gjøre barna trygge til overgangen fra barnehage til skole?

Observasjonsguide:

Jeg vil observere i voksenstyrte aktiviteter (skoleklubb og/eller hverdagsaktiviteter) for å se hvordan de forbereder barna på overgangen og om det som blir sagt i intervjuene blir utført i praksis. Jeg vil bruke loggbok som observasjonsmetode. Prinsippet med loggbok er at jeg skriver ned de viktigste tingene som skjer i løpet av den tiden jeg observerer. Denne observasjonsmetoden er litt åpen. Jeg trenger ikke binde meg helt til hva jeg skal se etter, eller hvordan jeg skal gjøre det, noe som er bra siden jeg også skal se etter om det som blir sagt i intervjuene bli utført i praksis.

- Jeg vil observere om det der de eldste barna trener på sosiale ferdigheter som selvkontroll (regulere følelser, vente på tur, inngå kompromiss, bli enige), selvhevdelse (presentere seg og kunne si sin mening), samarbeid (dele, hjelpe andre og følge felles regler) og ansvarlighet der de lærer å vise respekt for eiendeler og arbeidet de andre gjør.
- Jeg vil observere førskolelærerne den dagen barnehagen har skoleklubb. Jeg vil også bruke litt tid i garderoben for å se om det blir fokusert på at barna skal lære seg praktiske ferdigheter/erfaringer som gå på do og å kle på seg selv før de går ut.